

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK FÜZETEK

Kéthavonta megjelenő kiadvány
XXVI. évfolyam 259. szám
2022. május-június

---

*„Emlékek nélkül, népeknek
híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)*

FŐVÁROSI ÖRMÉNY KLUB!

Minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor tartjuk a Fővárosi Örmény Klubot az Orlay utca (Bp. 1114, Orlay utca 6.) közösségi terében.

A pontos program minden hónapban hírlevelünkben vagy az eokk.hu hírportálon olvasható!

Mindenkit szeretettel várunk!

Szentegyházak – 3

A féltorony üzenete

Kéttornyú, hatalmas barokk templom. Sok magyar város főterén áll ilyen! Árpád-házi Szent Erzsébet a védszentje, de búcsújának napja Mária mennybevételének ünnepe: augusztus 15. Bizonyítva, hogy a magyar Szűz Mária tisztelete mélyen él-élt köztük.

Mikor még népes volt a közösség, ilyen nagy templomot tudott emelni, jóformán ez az ünnep maradt meg az egykori fénykorból. Van azért itt már más is: az 1920-as években egy szélvihar lesodorta az egyik torony sisakját. Most így, csonkán „üzen” nekünk! Hadd idézzem itt: 1917-ben leégtek Gyöngyös városában a nagytemplom sisakjai. Majdnem 100 évet kellett várni a helyreállításukra. De az is elérkezett. Vajon Erzsébet-város esetében így lesz? Csak Isten tudja, hogy ez bekövetkezik-e. Mindenesetre még élünk!

Még egy: a templom falai rejtettek egy ősi könyvtárat is. Megőrizték azt az utókor számára. Feldolgozás alatt, s ez is reménykeltő! A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen alakult egy tudományos kutató együttes (Kovács Bálint vezetésével). Reménykeltő!

Dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Fabók Dávid

Új tájegység és emlékhely született

Földrajzi értelemben természetesen nem, de kulturális és lelki értelemben valóban új tájegység született Szentendrén. A Szabadtéri Néprajzi Múzeumban mondhatni régi adósságot törlesztettek az Erdély Tájegység első fázisának, a kisvárosi épületegyüttes létrehozásával. “A szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum Erdély épületegyüttesének csütörtökön megnyílt első kiállítási egységében az érdeklődők bepillantást nyerhetnek nemcsak az erdélyi falu, hanem a székelyföldi városok lakóinak polgárosodó életébe is.” írja az ünnepélyes megnyitó kapcsán a Skanzen honlapja. A most elkészült épületegyüttes igazán nagyszabású, lélekemelő kiállítás és beruházás lett. Ráadásul az erdélyi örménység megjelenése a kiállításban könnyeket is csal az ember szemébe.

Örmény Sírkövek

Óriási megtiszteltetés volt, hogy az ünnepélyes, protokolláris megnyitón részt vehettem és családi érintettségünk kapcsán Dávid Mártonnal, az EÖKK új vezetőjével, dr. Issekutz Ákos, az Országos Örmény Önkormányzat elnökhelyettese és felesége, dr. Hun Eszter mellett személyesen képviselhettük az erdélyi gyökerű örménységet ezen az egyedülálló ünnepen.

Kányádi Sándor *Örmény Sírkövek* című versét énekelte el a Kaláka együttes a hivatalos megnyitó elején. Örmény származásúként az ember rögtön felkapja a fejét, hiszen külön megtiszteltetésként ért bennünket ez az “entrée”. A megnyitó rendezvény számára egy 1200 fő befogadására alkalmas sátrat építettek a szervezők, amelynek mérete önmagában is figyelemre méltó volt, a meghívottak számával, a színpad méretével és a megnyitó kulturális elemivel is jelezve az esemény jelentőségét.

vannak vidékek hova már utat csak romos templom s régi név mutat örmény-kert zsidó-sor magyar-telek örmények zsidók lakták székelyek s akad még itt-ott ki a néhai honosokról tud ezt-azt mondani

vannak vidékek ahol csak a hant tudhatja már hogy ki nyugszik alant régen kikorhadt fejtől a kereszt a zsidók hamvát meg ne itt keresd s ki érti már a megmohosodott márványon az örmény föliratot

vannak vidékek hol a sírlapok négy sarkában finoman faragott négylevelű lóhere mélyed és századok óta nincs egy repedés esőcsöppöt és harmatsöppöket gyűjtögetnek az örmény sírkövek

vannak vidékek hol a madarak a temetőben oltják szomjukat ha szárazság van vagy éppen aszály a gaz-felverte mohos sirra száll iszik s hálából mikor égre kel a holtakért a madár énekel

23 év erőfeszítése

Dr. Cseri Miklós, a Skanzen főigazgatója megnyitóbeszédében rámutatott, hogy az Erdély Tájegység skanzenbeli megjelenésének késlekedése azzal magyarázható, hogy csak 1998-ban, Hámori József miniszter úr akkori engedélyével módosíthatták alapító okiratukat, melynek alapján

Az Erdély épületegyüttes részlete. Köztársasági Elnök Asszony és Főigazgató úr mögött Dávid Antal örmény kereskedő divatáru üzlete látható. (fotó: Skanzen)

a teljes magyar nyelvterület egészére kiterjesztették kutatási és bemutatási jogosultságukat. Ezt követően egy évvel már meg is született a döntés, hogy ennek a tájegységnek meg kell születnie itt, Szentendrén. 23 év tudományos kutatásainak, terepmunkáinak eredménye a most megnyíló kiállítás. Közel ötvezer tárgy szerzeményezése, sokezer kutató óra, konferenciák, interjúk, 10 ezernél több fénykép készítése és átnézése jelzik a projekt monumentalitását. A második ütem, a falusi Erdély bemutatása, mely közel 140 épület felépítését jelenti, főigazgató úr tervei szerint 2025-26 táján készülhet el, mellyel teljessé válik majd a Tájegység.

Tudnunk kell kihez tartozunk

Novák Katalin, Magyarország Köztársasági Elnöke beszédében kiemelte, hogy az erdélyi magyar kultúra nem a múltunk egy darabja, hanem a jelenünk része, kulcs a magyar jövőhöz. Erdély nélkül Magyarország sem lenne ugyanaz. Mint mondta,

a szentendrei skanzen erdélyi tájegysége olyan, mint egy csillagkapu, lehetőség arra, hogy átlépjünk tér és idő korlátain, s Erdélyben érezzük magunkat. Kiemelte: harminc évvel a rendszerváltoztatást követően, egy bő évtized következetes nemzetépítő és nemzetudat-erősítő munkája után egyre többen érzik a késztetést, hogy útra keljenek, és személyesen is megtapasztalják, mit jelent, hogy a magyar nemzet határai túlnyúlnak az ország határain.

“Akkor vagyunk igazán erősek, akkor vagyunk képesek megvédeni magunkat, akkor ellenálló a nemzetünk, ha tudjuk, honnan jöttünk, kihez tartozunk. Erről szól a mai nap” mondta a Köztársasági Elnök, utalva a szomszédunkban dúló háborúra. Emlékeztetett arra, hogy éppen a háború miatt még fontosabb, hogy őrizzük, védjük és gazdagítsuk értékeinket, kultúránk kincseit. A hagyományos haderő fejlesztése mellett kell az anyanyelv, a bennünket összekötő és minket lényegileg meghatározó kulturális önazonosság erő-

Petrás Mária és a Szent Efrém Férfikar (fotó: Skanzen)

sítése is. Ez a hely tájékozdási pont lehet minden látogató számára, mert romantizálás nélkül megmutatja, befogadhatóvá teszi kicsiknek és nagyoknak Erdély sokszínűségét és kincseit, megmutat valamit abból a titokból, ami Erdélyt olyanná tette, amilyennek szeretjük – fogalmazott.

Novák Katalin elmondta, a következő évtizedek kiemelt célja, hogy többen, jobban, szebben éljünk, ehhez pedig gondozni kell mindazon értékeket, amelyek hozzájárulnak a Kárpát-medencei és a

diaszpórában élő magyarság fennmaradásához. *“Meg kell őriznünk közös örökségünket, kultúránkat, a magyar nyelvet és teljes kulturális hagyatékunkat, hiszen mindezek összessége a hazához kötés kiindulópontja”* – hangsúlyozta a Köztársasági Elnök.

A megnyitó műsorban e cikk szerzője számára Petrás Mária és a Szent Efrém Férfikar csodálatos és lélekemelő előadása volt a csúcspont, mely tisztán az emberi hang nagyszerűségével és a gregorián

Az Erdély Tájegység látképe a megnyitó napján. A képen Novák Katalin Köztársasági Elnök és dr. Cseri Miklós főigazgató (fotó: Skanzen)

Ükunokák és szépunoka Dávid Antal társaságában. Élő történelem a Skanzenben.

Kyrie dallamaival valóban magasra emelte a jelenlévőket, ahonnan már nemcsak Erdély, de talán az egész világ is látszik, és amelyért őszintén kérhetjük, *Kyrie Eleison*. A megnyitó hivatalos műsorát a Nemzeti Táncgyűttes táncosainak és zenészeinek professzionális előadása zárta, zenében és táncban körbeutazva Erdélyt. Az utolsó mozzanat, az egy szál tárogatóval kísért Székely Himnusz közös éneklése megdöbbantotta szívünket.

Magyarörmény emlékhely

“A XX. század elején a párizsi divat Bécsen, majd Budapesten keresztül eljutott a Székelyföldre is. Kézdivásárhely divatárkereskedői az örmény, római katolikus Wertán családból, majd az oda beházasodó Fejér és Dávid családokból kerültek ki. A boldog békeidők időszakának divatárkereskedésébe csöppenhetnek a látogatók ezen a helyszínen. Ha pedig kedvet kapnak hozzá, akkor a Beöltöző helyszín ruhái közül választhatunk, hogy a korszak divatjának megfelelően jelenhessenek meg.” Idáig

a hivatalos szöveg. De a megvalósult kiállítás több ennél.

Dávid Antal kézdivásárhelyi kereskedő főterén állott üzletét 1913-ban mutatja be a kiállítás. U alakú polc- és pultrendszeren szövetek, férfigallérok, mandzsetták, nyakendők és kalapok sorakoznak. Korabeli pénztárgép is áll a pulton, valamint a szövetek között olyan tekercesek is találhatóak, melyeket ugyanattól a gyártótól szereztek be a kiállítás létrehozói, melyektől vélhetően Dávid úr is rendelhetett anno, hiszen a gyártó már akkor is szállított az erdélyi városokba. De a modern múzeumpedagógiai módszereknek és a kiállítás élményszerűvé tételének hála személyesen is találkozhattam úkapámmal, aki a pult mögött állva, nagy mosolyal köszöntötte a leszármazottakat. Sőt, a beöltöző szobában, ha kedvünk tartja be is öltözhünk a korabeli ruhákba és azokban flangálhatunk a kisváros főterén.

Az üzletet rejtő ház emeletén az örmény polgári család lakásába léphetünk be, a nappali, konyha, étkező mellett a férfiszó-

bát és a hálót is megtekinthetjük. A hálóban házioltár előtt térdeplő, melyen a család 200 éves imakönyve is kiállításra került. Első oldalán szépen vezetve névvel és évszámmal, hogy mikor ki imádkozott a könyvet kézben tartva. A lakásból átlépve az örménységet bemutató kiállítási szobákba, megismerkedhetnek a látogatók az

Házioltár és a család 200 éves imakönyve

örménység sokszor keserű, menekülésekkel teli életére, de arra is, hogy Erdélyben biztos hazára, befogadó nemzetre találtak, melynek így odaadó kultúra és társadalom alkotó tényezői lettek. A tárlókban a Dávid család "Arany Bibliája" is helyet kapott, hiszen az örmények Erdélyben is katolikusok lévén hitüket büszkén tartották.

A család leszármazottaiként hatalmas megtiszteltetés volt a kiállítás létrehozásában közreműködni és külön megtisztelő volt, hogy *Novák Katalin* Köztársasági Elnök Asszony és dr. *Cseri Miklós* főigazgató úr éppen az örmény üzletet és kiállítást látogatta meg először, ükapánk boltjának ajtajában pedig mi fogadhattuk őket, rövid beszélgetés után pedig egy közös családi képet is készítettünk velük.

A most létrejött Erdély Tájegység és benne a Dávid család örmény üzlete és lakása nemcsak professzionálisan, átgondoltan, mégis modern módszerekkel elkészített kiállítás lett, de a szívvel-lélekkel megálmodott és végigvitt kivitelezéssel olyan örmény emlékhelyet ad az Erdélyi gyökerű hazai örménységnek, mely méltó módon állít emléket az idén 350 éve Erdélybe települt örmény ősainknek.

Köszönet érte, legyünk büszkék rá!

Megjelent: www.eokk.hu

Balogh Jenő

Áprilisi Klub

Az áprilisi Klub a genocidium rendezvénysorozat egyik része volt.

Dr. Benedek Katalin művészettörténész, *A FÁJDALOM IHLETŐ EREJE* címmel tartott a népiirtásról szóló megemlékező előadást, kiegészítve a 1915 évi események képeivel a háttérben.

Ezután a közönség megnézhetette *Antonia Arslan* *Pacsirtavár* című regénye alapján készült RUBIN ÉS VÉR oratóriumát az ANI Budavári Örmény Színház előadásában, amelyben örmény dal, saragán és zongora muzsika csendült fel.

Az emberiség ellen elkövetett bűn a NÉPIRTÁS. Örmény nemzetünk soha el nem felejtí az 1915-ös törökországi tragédiát. Békében élő emberek el nem tudják képzelni, mire képes a gyűlölet.

Az estet az EÖGYKE, EÖKK, a Budavári Nemzetiségi Önkormányzat és a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat rendezte.

dr. Benedek Katalin, művészettörténész

A fájdalom ihlető ereje

„A 20. század első nagy népiirtása az örményekkel történt meg, amikor az őshaza ma Törökországhoz tartozó részén élő örményeket, mintegy 1 500 000 embert irtottak ki a törökök. A már a 19. század végén megindult örményülődésnek összesen mintegy 2 500 000 örmény esett áldozatul. A népiirtás elől menekülők szétrajzottak

a nagyvilágban. Érkeztek kis számban Magyarországra is, hisz itt már évszázadok óta éltek örmények diaszpórában. Őseink még 1239-ben menekültek el az őshazából, az „ezerortnyú Ani” fővárosból a szeldzsuk török, mongol támadások miatt. Hosszú évszázadok menekülése után 1672-ben Erdélyben találtak mene-

déket I. Apafy Mihály fejedelem engedélyével. Virágzó diaszpórárt hoztak létre. ...” (Részlet dr. Issekutz Sarolta szerkesztői gondolataiból, *Nikolaj Hovhanniszyan: Az Örmény Genocídium*)

A művészetek, a művészettörténet megannyi klasszikusát alapul véve megérezzük és felismerjük, hogy a lélek múlhatatlan, szóval talán nem is visszaadható fájdalmát, emlékeit az emberiség kezdete óta legérzékenyebben a zene és a képzőművészet képes kifejezni.

A továbbiakban a vizuális művészetek nyelvén előadott emlékek, emlékezések néhány szép és megrendítő darabja szól a népirtás mementójaként. A művek a történelemben ágyazottan vallanak az iszonyatról, annak megéléséről, reá való emlékezésről. Kiváló örmény és magyar-örmény művészek interpretálásában.

Az örmény genocídium első megjelenése a művészetben egy 1915-ben Szentpéterváron kiadott emlékérem volt, ami az oroszok együttérzését fejezte ki a szenvedő örményekkel. Akkor verték, amikor még javában folytak a mészárlások, deportálások.

Nekünk, emlékezőknek tudnunk kell arról, hogy az armenocídium során elárvult gyerekek közül sokan megérték a felnőttkort, köztük azok a festők is, akik nemcsak az örménység, de a nemzetközi művészetkedvelő közönség tetszését is elnyerték. Gyerekként árvaházakba kerültek, s a keserű gyermek- és ifjúkor művészetükre is rányomta bélyegét. Az elveszett szülőháza örökre ott élt álmaikban, és bármelyik másik országban is találtak hazára, identitásukat egész életükben dichotómia jellemezte. A genocídiumhoz köthető minden alkotás: jajkiáltás. A khacskarok is. Rontás és a gonosz ellen óvó eszköz, egyszersmind az örmény nép Golgotájának, genocídiumának jelképe. A jellegze-

tes sárgás-vörös tufából állított kereszt-kövek kizárólag Örményországban, illetve örmények lakta területeken fordulnak elő.

Nem csupán szakrális és kulturális tartalommal felruháztak, de ugyanakkor a nemzeti önazonosság megtestesítői is. Ez a kereszt az öntudatnak, a béke szeretetének hirdetője. A dús növényi ornamentikával, ill. állatalakkal díszített, szimbólumokban gazdag kövek a pozitív életető erőre utalnak.

Már a 4. századtól sajátossága és jellemzője ezen köveknek, hogy a keresztre feszített Jézust nem jelenítik meg. A sokat szenvedett nép felfogása szerint a genocídium a szenvedés útja, a Koponya-hegyre, a Golgotára vezető út, melynek végső állomása jelképesen a megfeszített örmény nép.

A megsemmisítésre ítélt nemzet szenvedése, fájdalma, megrendítő gyásza minden művészeti ágat meghihletett. Az építészetet is. A Cicernakabern az örmény népirtás emlékműve. 1965-ben, az ötvenedik évfordulón 24 órás tömegtüntetés kezdődött az akkor a Szovjetunióhoz tartozó Jerevánban azzal a követeléssel, hogy a szovjet hatóságok ismerjék el hivatalosan az örmény genocídiumot.

Az 1967-ben a Hrazdan folyó feletti dombra került monumentális alkotás a nemzeti újjászületés gondolatát is magába foglalja. A központi oszlop mellett köralakban elhelyezett táblák a 12 elvesztett – ma Törökországhoz tartozó – tartományt szimbolizálják. A kör közepén örökmécses lobog.

Hogyan érzi és érti, látja és láttatja az örmény származású, korszakos jelentőségű szentpétervári szobrász, *Levon Lazarjev* a zseniális zeneszerző, *Komitász* alakját. Ő az örmény zene atyja. *Komitászt* a népirtás idején az oszmán kormány – több száz értelmiségivel együtt – 1915-ben letartóztatta és lágerbe szállította. Súlyosan meg-

betegedett. A Konstantinápolyban uralkodó ellenséges környezet és a hozzá eljutó tömeges örmény mészárlásokról szóló hírek tovább rontották törekény mentális állapotát. Végül egy párizsi pszichiátriai kórházba helyezték, ahol élete utolsó éveit szenvedéssel töltötte.

A zeneszerzőt széles körben a népirtás mártírjának tekintik, a művészetben annak egyik legjellemzőbb szimbólumaként ábrázolják. *Lazarjevet* hosszabb időn át foglalkoztatta a téma. Néhány *Komitászt* idéző plasztikáján a portrészerség érvényesül. Az 1979-ben laza mintázással formált egész alakos mű megrendítően állítja eléink a megkínzott, elborult elméjű mestert. A szobrász a lelki jellemzés csúcán jár. Alkotásáról nem csak a zeneszerző, de egész népe tragédiája leolvasható. A szobor a rettenet, a téboly, a fizikai megsemmisülés megérettetésével, ábrázolásával egyenrangúan és hitelesen tükrözi a komponista szellemi és művészi nagyságát. *Levon Lazarjev* akkor is nemzetével érzett, amikor elkészítette grafikai sorozatát a genocídium emlékére. Megrázó erejű lapjain örmény és orosz kulturális hagyományok keverednek.

Panos Terlemezian festőművészt elkötelezettsége arra ösztönözte, hogy művein a népirtás borzalmait mellett az örményeknek a szultáni rezsim elleni ellenállását is megörökítse. Emiatt az oszmán állam belső ellenségnek tekintette. Bár a Van védelmében vívott felszabadító mozgalmak során számos festménye megsemmisült, de tájfestészetének ihletett darabjai tanúskodnak mély hazaszeretetről. A tájban megjelenő pusztulásba vesző kolostorok, ódon utcácskák élményszerű megfestése *Terlemezian* hazafitúi érzésének bizonyítékai.

A nagyra becsült nemzeti művész nevét viseli a jereváni művészeti egyetem.

Tekintsünk a diaszpórára

Az egyetemes művészettörténetben komoly szerepet játszott *Adojan Vosdanig*, akit a festészet története *Ashile Gorky* néven jegyez. A népirtás réme elől fiatalon menekülni kényszerült hazájából. Az Amerikai Egyesült Államokban élt. Gyermek és ifjú kora, szülőföldjének tájai kitörölhetetlen nyomokat hagytak emlékezetében. Hazája kényszerű elhagyása és anyjának halála ihlették a fájdalmasra hangolt nosztalgikus atmoszférájú képet.

Örmény származású amerikai festőként igen jelentős szerepet játszott a New York-i iskola absztrakt expresszionista irányzatának megalapozásában és kibontakoztatásában. Megjegyzem, hogy az 1940-es években nyújtott csúcsteljesítményének köszönhetően ebben az időben New Yorkban aligha alkotott hozzá mérhető festő. Születésének centenáriumán, 2004-ben Örményországban emlékérmét adtak ki. Az éremre *Gorky „A művész anyjával”* c. kép került.

Gorky „A művész anyjával”

Kultúrtörténeti adalék: *Atom Egoyan* 2002-ben készült „*Ararát*” c. játékfilmjében *Gorky* sorstragédiáját is megörökítette.

Magyarörmények emlékezése

Agárdy Gábor (Arkalijan Gábor), a színészi édesapja Magyarországra menekült a genocídium elől. A színművész nagy ívű életművét az autodidakta módon művelt ikonfestészete is gazdagítja. Képeinek témájával, az ábrázolás szabályaival az ortodox hagyományokhoz kapcsolódott. „*Aki ikont fest, abban Jézus él.*” „*Az ikonfestészet nem közönséges festészet, hanem szolgálat.*”- nyilatkozta *Agárdy*. Őszinte istenhite a mélyen vallásos örmény nép erejéből is táplálkozik. Szenteket megjelenítő képei A Pannonhalmi Főapátság és a Vatikán tulajdonában is megtalálhatók.

Vákár Tibor „Ararát szimfóniája” 12 tételes grafikai album, melyben az örmény történelem nagy eseményeit, sorsfordulóit vetette papírra. Beszédese emlékezés az elveszített őshazára. Szerető értelemmel komponált mives rajzainak nyomán a Genocídium egyfajta közös emlékezteté is nemesedik. Példaként: „*Évezredek rétegződnek*”, „*Irány a semmi*”, „*Hazájuk a földteke*”.

Lászlóffy Aladár Százéves jóvendőmondó

Muszadagok, golgoták,
sosem tanul a világ,
hullámaival az ember
magát fojtja, mint a tenger,
sebeit magától kapja,
Krisztusát is megharapja,
mint a feltépett erek,
Muszadagok, légerek,
szögesdrót és lövészárók,
míg az élet elszívárog.

Az emlékezés fölszabadítja elménket a konvenció alól.

Lászlóffy Aladár sorai csengenek fünlünkben, úgy érezzük, hogy szinte a vers szellemében fogant *Nuridsány Zoltán „Scylla”* – az örmény genocídium emlékére született műve. A megrendítő hatású vízió egyszerre természetes és jelzesszerű, asszociációkat tömörít. Döbbenetes lelki mélység, fájdalom, feszültség tárul elénk. *Picasso „Guernicájához”* hasonló. *Scylla* a görög mitológia egyik tengeri szörnye. *Nuridsány* az iszonyatos kín, vergődés, a kikerülhetetlen végzet pusztító erejét sűrítetten ábrázolta.

Emlékezésemet e képpel zárom. Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

Elhangzott:
Budapest, 2022. április 21.

Várady Mária

Dr. Száva Tibor: Székelyföldi magyarörmény családok című könyv bemutatója a májusi Klubban

Statisztikai adatok: súlya 1.6 kg., 880 oldal, 360.000 szó, 2.225.000 betű van a könyvben, melyet *dr. Száva Tibor-Sándor* egyetemi tanár saját ujjával ütött be a számítógép billentyűzetén.

Kezembem – inkább asztalomon – a Székelyföldi magyarörmény családok lajstroma és története. Kik is vagyunk mi? Sokunkban él az örmény származástudat. Milyen volt az élete az Erdélyben megtelepedett örményeknek? A Kárpát-medence új otthonát adó hatalmas ország. Az örmények csakis Erdélyben akartak maradni az Óhazához hasonló Erdélyi hegyek között. És mindennek ára van-volt. Az Áni fővárosból elmenekült örmények új fogalma a „nyereséges veszteség”. Mindenből a legjobbat kihozni. A talpalatnyi földért fizetni kell, az egyenlő jogokért szintén. Adót fizettek úgy, hogy a tehetősebbek átvállalták a szegényebbek adó kötelezettségét. A hagyomány úgy tartja, hogy a betelepülők között nem volt egyetlen írástudatlan sem. Ezért követhető felmenőink születési helye, Botosány, Szucséava, Foksány, mert anyakönyvezték a megszületett gyermekeket. Igaz, inkább csak keresztnévük voltak, de egymástól a családfeje neve vagy valamilyen ismertető jegy által tudták egymást megkülönböztetni.

Újdonság sokunknak *dr. Száva Tibor* felfedezése, hogy olykor a testvérek sem viselik ugyanazt a vezetéknevet. Az oka az örmények emberi természetében kereshető.

Száva Tibor-Sándor a könyvbemutatón

1672 óta városok, templomok, közintézmények létrejötte bizonyítja, hogy egy igen szorgalmas, szívós, jó észjárású (észmozgású – ahogy *Afganisztán Vártán* írja), gyarapodni akaró nép az örmény. 1672-es év az I. Apaffi Mihály fejedelem Letelepédesi engedélyének éve. És ezzel elindult a reménytelen jövő.

Dr. Száva Tibor 40 év munkájával felkutatva, feldolgozta, rendszerezte és a jelen tudás legfelsőbb szintjén elénk tárja őseinket. Mivel mérnöki aggyal precizitásra törekszik, bizonyítékokat sorol, utána számol és ellenőriz, a legtisztességesebb hozzáállás érvényesül munkáján.

Bámulatos teljesítmény. Új megvilágításba helyezi a családok rokoni kötelékeit. Először mondja ki, hogy a népes családokban a sok gyerek megkülönböztetése érdekében más a jelző és más a családnév. Amely jelölhet származási helyet, – például Moldován, Ergerczi, Bocsánczi –, de

lehet testi tulajdonság: Cheul vagy Khell, ami kopaszt jelent, vagy Kövér, Sánta. Tudjuk, hogy *dr. Hovhannesian Éghia* ügyvéd és armenológus két fia különböző vezetéknevet visel: Lukács és Tarján.

Dr Száva Tibor kutatásai először saját felmenőinek kutatásával, a *Szépvízi örmények eredetével* indult. Am a szerteágazó életutak egész Erdélyt, Bánságot behálózta. Nagy városok és kis települések szellemi motorjává vált az örmény előrelátás, tudásvágy. Másik érdekes jelenség, amely csakis ilyen mélyreható kutatásban értékelhető: a szerző rámutatott arra, hogy a lófőszékely Zakariások szívesen vállalták az örmény Zakariás családba a beolvadást, s egy idő után magukat magyarörményként tartották számon, holott csak a feleség örményisége örményesítette el a családot. A Hankó, Hankovicsok úgyszintén.

Fontos tudnunk: a családjukért élő erdélyi örmények sohasem örményiségüket fitogtatva váltak sikeres közösségért élő emberekké. A magyar társadalomban lehetőséget találtak vagy teremtettek a közjóért való küzdelemre, egészen a vértanúságig.

Elsősorban jó magyarok voltak – „magyarabbak a magyarnál” – a magyar nemzet gazdasági, kulturális felemelésére áldoztak az *Aranka György* Nyelvművelő Társaságtól az *Urmánczy Nándor* országgyűlési képviselő Ereklés Országzászló intézményének kezdeményezéséig.

Színes, szellemes, szédületes könyv. Mennyi információ egy-egy mellékmondatban. Egész életutak, dicső és áldozatos életek.

Dr. Száva Tibor-Sándor szerénységére vall, hogy az őt ért kritikát komolyan veszi, mint például Udvarhely örményeinek elégedetlenségét, és válaszul megszerkeszti a Székelyudvarhelyiek lajstromát. Szerényen megjegyzi: még 20-30-40 évre lenne szüksége, hogy a teljes Kárpát-me-

dence örmény anyakönyveit felkutassa, megjelentesse.

A Fővárosi Örmény Klub közönsége kapva kapott ezen a lehetőségen, egészséget és hosszú munkás éveket kívánva szünni nem akaró vastappsal ünnepelte a kiváló munkát elénk táró *dr. Száva Tibort*.

Várady Mária kérdésére, hogy hogyan is fejezhetnék be ezt a könyvbemutatót, dr. Száva Tibor góbé felmenőit sem megtagadva így válaszolt: „*aztán ügyelj magadra, és gyere el a temetésemre, mert ha nem jössz el az enyémre, én sem megyek a tiedre!*”

Dedikálás, agapé, hosszadalmas, véget nem érő beszélgetés következett. Dr. Issekutz Sarolta elnök-asszony a rendezvény Háziasszonyaként köszöntötte a közönséget. A Fővárosi Örmény Klub által olyan nélkülözhetetlen sorozatot indított el 25 évvel ezelőtt, hogy mindenkori látogatói felemelő élmény birtokában távoznak azzal, hogy jó örménynek, magyarörménynek lenni. Szükség van a magyarörmény identitás alapon szerveződő közösségre, ahol jól érezhetjük magunkat.

A Papp (Der der) család és a népes Száva család is örömmel találkozott egymással. Kicsinek is bizonyult a terem. A népes Papp család örömmel hallgatta az Amerikából érkező kedves rokont, akinek a nagyapja *Papp Antal* és nagyanyja *Papp Antalné* mint házigazdák várták a Klub közönségét. Hogyan? Olvassuk el a következő cikkben.

Horváth Zoltán György

Erdélytől az Újvilágig - Papp Faber Erikával

A májusi Fővárosi Örmény Klubon „Erdélytől az Újvilágig” címmel az USA-ban élő magyar-örmény íróval, *Papp Faber Erikával* hazalátogatása és újabban megjelent könyvei kapcsán beszélgetett *Horváth Zoltán György* Podmaniczky-díjas műegyetemi mesteroktató, a Romanika Kiadó vezetője, *Papp Faber Erika* mind az öt, Magyarországon megjelent könyvének kiadója.

Erika megmutatta, hogy a klub rendezvényeinek otthont adó helyiség bejáratának két oldalán posztamensen álló mives mellszobor az ő nagyszüleit ábrázolja. A továbbiakban beszélt a Papp család erdélyi örmény gyökereiről, hogy sokakhoz hasonlóan ők is menekülni kényszerültek Trianon után, mert a család magas állásban levő tagjai nem voltak hajlandók felesküdni az új román hatalomra.

Édesapja az áttelepülés után egy ideig Németországban is dolgozott, ami később nagyon szerencsésnek bizonyult, hiszen a II. világháború után - látva a kommunista irányba toló országot - a kapcsolatok révén előbb Berlinbe, majd Németország nyugati részébe vándoroltak, végül a család Erika 11 éves korában települt át Amerikába, ahol szintén rokonok segítettek.

Horváth Zoltán György felidézte, hogy az általa írt „*Ani, az ősi örmény főváros magyar vonatkozásai*” című könyv alapján kereste meg Erika 2006-ban az angolul már megjelent könyvének magyar kiadására, amely aztán 2008-ban készült el „*Égi Édesanyánk könnyei - Tizenkét könyvező Mária-kép a Kárpát-medencében*” címmel, amihez aztán 2019-ben egy kiegészítő könyvecske is létrejött.

Erika maga is ír verseket, így kétnyelvűségével avatott tolmácsolója lehetett a klasszikus magyar költőknek: műfordításából egy kétnyelvű antológia látott napvilágot 2012-ben Budapesten.

Ezután rövid vetített képes előadás következett a két legújabb könyvhöz kapcsolódva. Ez előtt *Várady Mária* színművész nő ihletett előadásában hangzott el *Mécs László* „*Magyar Madonna*” című verse, ami után a „*Szűz Mária mentőkötele - Rózsafüzér-elmélekdedések színes üvegablakokkal*” című kötet egyik különösen szép illusztrációja került bemutatásra. A XX. századi vértanú püspököket ismertető kötet kapcsán Erika kiemelte *Boldog Bogdánffy Szilárd* nagyváradi püspök örmény származását. Az idő rövidsége miatt a vetítésen Mindszenty bíboros életének főbb állomásait idézték a képek. Erika elmesélte, hogy Amerikában többször személyesen is találkozott Mindszenty bíborossal, sőt megilletődött fiatal újságíróként interjút is készíthetett vele.

Befejezésként *Várady Mária* Erikának Boldog Apor Vilmos tiszteletére a régi Székely Himnusz dallamára írott imáját énekelte nagy közönségsikert aratva.

Marosváryné Csabonyi Éva

Megemlékezés a görög-örmény genocídiumról

A megemlékezés 100 fő feletti résztvevői létszámmal zajlott. A gondokság vezetője és az Újbuda Örmény Önkormányzata elnöke a folyamatosan érkező vendégeknek, építészeti és vallástörténeti szempontból mutatta be az épületet, a magyar-örmény közösség történetét. A délután mindenki számára felejthetetlen emléket nyújtott.

A meghívott előadók: *Szidiropulosz Archimédész* szociológus, történész és *Halmi Bálint* (PPKE Armenológiai Tanszék) voltak. A rendkívül érdekes, minden fontos történelmi tényre kiterjedő előadásokat *Várady Mária* színművésznő vezette irodalmi betétekkel tarkítva.

Az előadást *Szidiropulosz Archimédész* kezdte, mely a jelen törökországi őshonos görög örmény 2-3000 éves történelméről, gazdag kultúrájáról Antiochia, Anatólia (jelenleg Törökország) területéről tartott vetítőképes előadást. Korhű térképek és nemzetközi dokumentumok alapján tartott, illusztrált előadás volt. Ez volt a XX. század első keresztény üldözés (1915-1923-ig). A török hadvezetés, a kormány elhatározta, hogy elűzi otthonaikból az őshonos örmény, majd görög lakosságot.

A genocídium folyamán 1,5 millió örmény és a történészek kutatásai alapján 1-1,2 millió görög esett áldozatul a török népirtásnak. A keresztény üldözés napjainkban is folyamatosan zajlik. Minderről a mai napig a nemzetközi közvélemény, sőt az egyszerű török emberek sem tudnak.

A második előadó *Halmi Bálint* volt, aki az örmény görög genocídium ideológiai hátterét világította meg. Bálint, mint a PPKE 4. éves hallgatója rendkívül jó összefoglalót nyújtott a genocídium elméleti, ideológiai alapjáról, történelmi előzmények-

ről. Szidiropulosz, a híres történész gratulált Bálint előadásához, mely nagyszerűen kiegészítette a történész előadását. A rendezvényről felvétel is készült, mely később visszanezhető a you-tube csatornáján.

A két előadás között *Várady Mária* színművész rövid örmény versekkel, gyönyörű örmény dalokkal szórakoztatta a kultúrára is szomjazó közönséget. *Marosváry István*, az UÖÖK elnöke, *Vártán atya*, a Konstantinápolyban székelő vezető katolikus, örmény plébánia papja által elmondott homíliájának három lényeges gondolatát ismételte meg. Mondandójának lényege a Feltámadás titkáról, a lustaságról és a Genocídium vértanúinak életszentségéről tett tanúbizonyságot.

Az agapét közösen a görög önkormányzattal szerveztük. Különleges görög konyha ízei, majd rendkívül széles skálájú örmény édes és sós sütemények kostolója követ-

Halmi Bálint

kezett, melynek készítője – mint mindig – képviselőtársunk, *dr. Keszy-Harmath Péterné Enikő* volt. A hangulat a tetőfokára hágott, amikor a görög zene, a bouzouki hangjaira - melyet Sarantis művész adott elő - a görögök táncolni kezdtek, bevonva örmény testvéreiket.

Érdekes megemlíteni azt az örmény mondást, mely a helyszínen is többször elhangzott: ha egy falat is marad a terített asztalon, az azt jelenti, hogy kevés volt az étel. Annak ellenére bőséges volt a sok finomság, hogy eredetileg 60-70 főre terveztünk.

A rendezvény Újbuda Örmény Önkormányzata és Újbuda Görög Önkormányzata társ szervezésében valósult meg a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség Hitéleti Működését Támogató Alapítvány támogatásával.

Az előadások a görög-örmény közös történelmi eseményeink elmélyítését, fölidé-

zését, az irodalmi és énekbetétek, a zene a kulturális örökség ápolását tűzte ki célul, melyet nagyszerűen megoldott. A történelmi előadások a hazafias lelkiület megőrzését, az irodalmi betétek az anyanyelvi örmény kultúra őrzését, majd a görög zene, a közös tánc a görög és örmény ízek agapéja a társszervezővel való kapcsolat szorosabbra fűzését tűzte ki célul, melyet maradéktalanul végre hajtott.

Összességében elmondhatjuk, hogy rendezvényünk legfőbb feladata a közösségépítés, mely a történelmi ismeretek elmélyítésével hazafias feladatot is megoldott.

Mindenképpen értékhordozó tevékenység volt, kulturális programjaink széles skálájának bemutatásával, nyelvi és kulturális identitás szempontjából, valamint a Genocídiumra való emlékezés, a történelmi előadások méltó helyet biztosítottak programjaink sorában.

Megemlékezés Világosító Szent Gergely tiszteletére Zuglóban

A Zuglói Örmény Nemzetiségi Önkormányzat és a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 2022 május 14-én rendezte meg Világosító Szent Gergely tiszteletére tartott ünnepi megemlékezését a Zuglói Nemzetiségek Házában.

Az eseményen Zsigmond Benedek armenológus tartott előadást. Az IMPERATRIX Együttes örmény egyházi énekeket adott elő és Juhász Endre, a Group Duduk Együttes vezetője játszott dudukon.

IMPERATRIX Együttes

Juhász Endre

Várady Mária örmény legendát adott elő Világosító Szent Gergely megkínzásáról.

Zsigmond Benedektől megtudtuk, az örményeknek több egyházi ünnepük is köztödik Világosító Szent Gergelyhez. A mostani a Világosító Szent Gergely karereklye megtalálási emléknappja.

Meghívó

Fővárosi Örmény Klub 2022. július 21, csütörtök, 17:00-én a Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség (1114 Bp., Orlay u. 6.) közösségi terében.

In memoriam Prof. dr. Kabdebó Lóránt,
a Miskolci Egyetem professzor emeritusa
Dobos Marianne közíró emlékezése férjére
 Megkülönböztetett tisztelettel várjuk a Kabdebó család tagjait.

Az estet fogadás zárja.
 Rendező: Zugló Örmény Önkormányzata.

Tisztújítás az örmény nemzetiségben

Az április 3-i választások nemcsak az országgyűlési képviselők és a pártok mandátumait határozták meg, hanem a nemzetiségi szószólók, azaz a magyarországi nemzetiségeket a Parlamentben képviselő vezetők mandátumának lejártát is jelentették. Ennek eredményeként a Parlament Nemzetiségi képviselői tisztét továbbra is **Ritter Imre**, a magyarországi német nemzetiség képviselője töltheti be. A hazai örménység képviselőjében új nemzetiségi szószóló kezdi meg munkáját a Parlament felállításával.

A magyarországi örménység szószólói feladatait a továbbiakban az Országos Örmény Önkormányzat eddigi elnöke, **Akopján Nikogosz** látja el, akire a parlamenti kapcsolatok megújításának munkája vár.

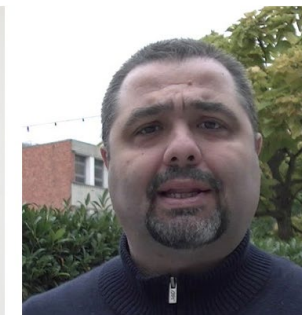
Akopján Nikogosz nemzetiségi szószólói megbízásával az eddigi Országos Önkormányzati elnöki tisztségéről a törvény szerint le kellett mondania és így az Országos Önkormányzatban is tisztújításra került sor. Az egyhangú szavazás eredményeképpen, a továbbiakban **dr. Czárán István**, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület elnökhelyettese és Újbuda Örmény Önkormányzatának elnökhelyettese vezeti majd az Országos Örmény Önkormányzatot. Komoly lehetőség és feladat, hogy a teljes magyarországi örmény nemzetiség érdekében, – erdélyi gyökerű elnök állhat az Országos Önkormányzat élén. Az Országos Örmény Önkormány-

Akopján Nikogosz örmény szószóló eskütetele

zat elnökhelyettesi tisztét **dr. Issekutz Ákos** és **Diramerján Artin** látja el a továbbiakban. Mindannyiuk munkájához sok sikert és erőt kívánunk!

Megjelent: www.eokk.hu

dr. Czárán István elnök, dr. Issekutz Ákos és Diramerján Artin elnökhelyettesek

Örmény katolikus hírlevél

XXIV. szám, 2022. május - június
Pünkösöd

Pünkösöd ünnepén

50 napon át ünnepeljük Húsvét ünnepét, a feltámadás örömét. A tanítványok számára ez a felkészülés a nagy műre, Krisztus üzenetének továbbadására.

Fedezzük fel mi is, mire küld a Lélek bennünket. Legtöbbször nem nagy tettek-re, hanem a hétköznapi hűségére.

A nyár időszaka sok szép élményt tartogat számunkra. Ugyanakkor ne feledkezzünk el a közösség támogatásáról sem. A felújítással kapcsolatos feladatok és a mindennapi élet tapasztalható drágulása nem könnyíti meg helyzetünket. Ezért számítunk a testvérek anyagi támogatására.

Ákos atya

2022. június 19-én vasárnap,
Világosító Szent Gergely
Khor virap börtönéből való
kiszabadulásának ünnepén
tartjuk templomunk búcsúját.

Az ünnepélyes Szent Liturgiát
16:00 órai kezdettel

Fülöp Ákos

plébániai kormányzó mutatja be.
Közreműködik a templom énekara.

(Világosító Szent Gergely ereklyéi megtalálásának ünnepén, július 3-án szokásos vasárnapi liturgia lesz)

2022. június 24-én 18:00 órai
kezdettel a

„Zene felsőfokon” koncertsorozatban

Medgyesi Zsolt

Junior Prima-díjas zongoraművész
hangversenyére kerül sor
az Orlay Plébániai Alapítvány
szervezésében

A koncert után szerény agapé

Dr. Guzik Tamás
egyetemi docens, építészettörténész,
templomunk egykori főkantora
halálának 20 évfordulója alkalmából
2022. július 10-én vasárnap
16:00 órakor
mutat be halotti liturgiát
Vártán Kirakosz Kázándzsán atya
Közreműködik a templom énekara.

Folytatódnak az Orlay utcai plébániaépület tetőterének építési-kivitelezési munkálatai

A plébániaiépület tetőterének bővítése-beépítése a Miniszterelnökség *Hungary Helps* programjában nyert támogatásnak, valamint *XXI. Rafael Péter*, az örmény katolikusok Kilikiai Házának katolikus-pátriárkaja támogatásának köszönhetően *Kruppa Gábor* Ybl-díjas építésmérnök tervei alapján valósulhat meg.

A kivitelezési munkálatok a plébániai kormányzó által megkötött vállalkozási szerződés alapján 2022. február 14-én kezdődtek meg. A munkálatok eddigi első és második fázisában a kivitelező a tető faszervezetének felújítását elvégezte, valamint az új cserépborítás is elkészült. Jelenleg az új lépcső kialakítása, valamint a gépészeti és elektromos munkák vannak folyamatban. A kivitelezés megbízott műszaki ellenőre *Kruppa Gábor*.

A múzeum az építkezés ideje alatt változatlanul zárva tart.

A vasárnap délután 4 órakor kezdődő szentmisék a templomban zavartalanul folytatódnak, illetve a földszinti teremben programok megtartása is lehetséges.

Szt. Nerszesz Snorhali

Hittel megvallak

5. imádság

Szentlélek-Úristen, egy igaz Isten,
aki leszálltál a Jordánra és a Felső

Teremre,
és megvilágosítottál engem
a keresztség szent Fürdőjében,
vétektem az ég ellen és Te ellened.
Tisztíts meg engem újból és újból isteni
tüzeddel,
úgy ahogyan a tüzedtől nyelveken szóló
apostolokat.

És irgalmazz a te teremtményeidnek,
és nekem, nagy bűnösnek.

(fordította: Garaguly István)

dr. Hun Eszter

Zarándoklat Rómába

A *Hungary Helps* támogatásával, valamint az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* és a *Pázmány Péter Katolikus Egyetem Armenológiai Tanszékének* közös szervezésben került sor az örmény diákok római húsvétjára. A Magyarországon tanuló örmény diákok közösségi életét előmozdító és a katolikus keresztény értéket bemutató utazásra a Húsvéti hétvégén került sor a római Szent István Házban.

A kis kápolnával is büszkélkedő Zarándok Ház a *Bethlen Gábor Alapítvány* támogatásával került felújításra, ahol a vendégszeretetről a házat üzemeltető apácák gondoskodtak.

Az örmény diákok a római nevezetességek körbejárásán túl részt vettek *Ferenc pápa* keresztútján, melyet a Colosseum lábánál tartott, és megcsodálhatták a Sixtusi kápolnát, valamint a Vatikáni múzeumot is.

A program keretében továbbá a Szent István Zarándokházból, a szálláshelyről kiindulva sor került a Collegium Leoninum, az örmény katolikus kollégium, szeminárium meglátogatására, illetve a Világosító Szent Gergely templomban az erdélyi örmény katolikus püspökre *Oxendio Virzireskora* való megemlékezésre, valamint katakomba meglátogatására.

Az adomány céljának megvalósulását segítő programok során az örmény ösztöndíjasok közös élményeket szereztek, és csoportként működtek, melyek a szociális készségeiket, kapcsolatteremtő képességeiket is fejlesztették, továbbá tudományos ismeretekkel is gazdagodtak a nyugati kereszténység értékeinek megismerésével és az azokról tartott előadások meghallgatásával.

A közös étkezések és a közös séták alkalmával mind jobban megismerték egymást és a környezetüket, és egy felejthetetlen élménnyel térhetnek majd haza.

A támogatásból – a szerződéshez igazodóan, a szervezésen túl – a csoportnak 4 éjszaka szállás (április 14-18) reggelivel, idegenforgalmi adók, és a múzeumi belépők lettek finanszírozva.

Almási István

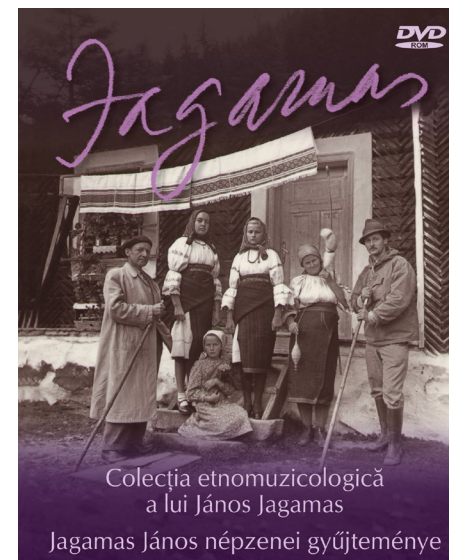
Jagamas János emlékezete

Az erdélyi és a moldvai magyar népzene kutatásának a 2. világháborút követő évtizedekben tapasztalt erőteljes föllendülése akkor kezdődött, amikor az – ideiglenesen kedvező nemzetiségpolitikai intézkedések során – 1949-ben létesített Kolozsvári Folklórintézetbe Kodály Zoltán egyik tanítványát, *Jagamas Jánost* meghívták tudományos főmunkatársnak.

Az ő jelenléte ugyanis eleve szavatolta, hogy a zenefolklorisztika művelése a *Bartók* és *Kodály* nevével fémjelzett tudományosság szellemében fog újraindulni, és az a hagyományfeltáró munka fog folytatódni, amelyhez az úttörést egykor *Vikár Béla* és *Seprődi János* végezte, s amelynek kibontakoztatásában olyan jeles kutatók vettek részt, mint *Lajtha László*, *Domokos Pál Péter*, *Dincsér Oszkár* és *Járdányi Pál*. Miután pedig megbízták az intézet vezetésével, *Jagamas János* irányította és hangolta össze valamennyi romániai magyar népdalgyűjtő tevékenységét. Ezt már csak azért is tehetette, mert intézeti feladatai mellett egyidejűleg a kolozsvári Gheorghe Dima Zeneművészeti Főiskola tanára is volt, ahol ő képezte a népzene kutatók újabb nemzedékét. A főiskolán azonban nem kizárólag folklórt adott elő, hanem formatant, ellenponttant és zenei paleográfiát is, tehát népdalkutatókon kívül zeneszerzőket, karmestereket, muzikológusokat, hangszeres művészeket, énekeseket és zenetanárokat is nevelt. Ameddig a körülmények lehetővé tették, következetesen arra törekedett, hogy a Folklórintézetben dolgozó zenészek számát növelje, és közreműködésükkel korszerűen felszerelt, rendszerezett, gazdag népzenei gyűjteményt hozzon létre.

Jagamas János 1913. június 8-án született Désen. Zenekedvelő családban nőtt

fel, s már gyermekkorában muzsikus életpályára vágyott. Először zongoristának készült. Egy súlyos betegség következtében azonban hosszú ideig nem gyakorolhatott, s ezért elhatározta, hogy inkább zeneszerző lesz. Désen *Csiki Endre* volt a zenetanára. Tőle kapta a legfőbb ösztönzést és az alapismereteket. Csiki hívta fel a figyelmét a népdalok szerepére, valamint Bartók és Kodály művészetére, illetve tudományos tevékenységére. Kedves tanárára, akinek igen sokat köszönhetett, *Jagamas* később mindig nagy hálával és szeretettel emlékezett vissza. A középis-

kolát Kolozsváron végezte, majd beiratkozott az ottani konzervatóriumba. Zenei képzését most már *Marțian Negrea* és *Mihai Andreescu-Skelety* irányította. Rövid idő múltán kénytelen volt félbeszakítani tanulmányait, és a Dés közelében levő Alörben vállalt tanítói állást. Ebben a román lakosságú faluban gyűjtött először népdalokat.

Az az elgondolás indította román népi dallamok lejegyzésére, hogy azokat majd kórusművekké dolgozza fel, és megtaníttja az iskola énekkarának.

Nemsokára lehetővé vált viszont, hogy kimagasló zenei tehetségét a budapesti Zeneakadémián művelje ki. *Siklós Albert*-nél és *Viski János*nál tanult zeneszerzést, közben pedig maga *Kodály Zoltán* avatta be a népzene tudomány kérdéseibe. A mesterétől kapott útmutatás szerint – a Táj- és Népkutató Osztály támogatásával – 1942 nyarán nagyszabású népdalgyűjtést végzett a Kászon-patak mentén fekvő falvakban és Csíkménaságon, majd 1943-ban az udvarhelyszéki Kápolnásfaluban. A háborús viszontagságok arra kényszerítették, hogy tanulmányait ismét megszakítsa, s csak 1948-ban, harmincöt esztendő fűvel nyerte el a zeneszerzői oklevelet Kolozsváron. Tanáraitra haláláig mély tisztelettel gondolt. Magatartására idős korában is a tanítványi alázat és hűség volt jellemző. Tökéletesen illett rá az a krisztusi tanítás, amely szerint „*Nem fölebbvaló a tanítvány a tanítónál, sem a szolgál az őránál. Elég a tanítványnak, ha olyan mint a mester...*” (Máté: 10/24–25.)

Noha élete céljaul a zeneszerzői pályát választotta, az első dalok, kórusművek, vonósnégyesek és zongoraszonáták megírása után szinte másfél évtizeden át teljesen abbahagyta a komponálást, hogy minden idejét a tanításnak és főleg zene-folklorisztikai kutatásainak szentelhesse.

Tudományos munkásságában irányítúként vezérelte Kodály intése: „*A legragyogóbb elmélet kártyavárként omlik össze egyetlen új adat súlya alatt. Elméletek elavulnak, hibátlanul közölt anyag soha.*” Ezt az elvet követve, Jagamas mindennél előbbre valónak tartotta a megbízható adatok föltárását. Legsürgősebb feladatául a régebbi gyűjtések területi aránytalanságainak a megszüntetését tűzte ki. Haladéktalanul megkezdte a korábban egyáltalán nem érintett, illetőleg a kellő mértékben még nem ismert vidékek népzenejének tüzetes kutatását. Páratlan szorgalommal és kitarással nagyarányú gyűjtéseket végzett a Fekete-Körös völgyében, Kalotaszegen, a Mezőségen, a Nagy-Szamos és a Felső-Maros mentén, a Kis-Küküllő-Maros között, az udvarhelyi, a gyergyói és a csíki székelyek, valamint a moldvai, a gyimesi és a barcasági csángók körében. Viszonylag rövid idő alatt több mint hatezer népi dallamot gyűjtött össze. A felerészben gépi felvétellel (fonográfhangereken, illetve magnetofonszalagon) rögzített, felerészben a helyszínen hallás szerint lejegyzett anyagot a Kolozsvári Folklorintézet népzenei archívuma őrzi. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, milyen óriási értékű kincs ez a grandiózus dallamgyűjtemény, amely magyar népdalokon kívül számos román, sőt néhány bolgár dallamot is tartalmaz, s amelynek megteremtése *Jagamas Jánost* a kelet-európai népzene kutatás legkiválóbb képviselőinek sorába emeli, hiszen előtte ehhez fogható teljesítményt csak *Bartók Béla* és *Constantin Brăiloiu* ért el. És azt sem szabad elfelejteni, hogy ugyanannak az archívumnak a többi magyardallamát csaknem kivétel nélkül *Jagamas tanítványai* gyűjtötték, mégpedig többnyire az ő személyes irányításával.

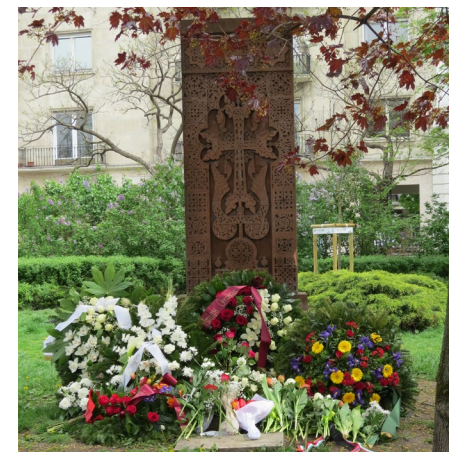
Folytatás a következő számban

Koszorúzás a Genocídiumra emlékezve

107 évvel ezelőtt ezen a napon kezdték meg a törökök a keresztény örmény értelmiség, majd közel két év alatt másfél millió örmény felnőtt és gyermek tervszerű lemészárlását. Ez lett a XX. század első népirtása. Első és sajnos nem az utolsó azóta sem. 2015-ben az Örmény Egyház a másfél millió áldozatot szentjeinek sorába emelte. Mindenkit, akit hite és származása miatt ebben az időszakban elpusztítottak. Ma előttük hajtunk fejet!

A Duna parton, az Erzsébet és a Lánchíd között álló kereszteskőnél helyeztük el az emlékezés virágait.

Megjelent: www.eokk.hu

dr. Issekutz Ákos és Akopján Nikogosz az Országos Örmény Önkormányzat nevében koszorúz

dr. Issekutz Ákos és dr. Hun Eszter az Erdélyi Örmény Kulturális Központ nevében koszorúz

Várady Mária a Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat nevében koszorúz

Fabók Dávid, Budapest XII. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat nevében koszorúz

Marosváry István Budapest XI. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat nevében koszorúz

Idézzük fel közösen a 25 évet!

1997

2022

Barangolások - 2004 (részletek)

Füzetek 2004. szeptember

Csikszentgyörgyi Ficusz Margit

Otthonról - Haza avagy Barangolásunk őseink földjén, Erdélyben

Eltelt egy év, és mi újból itt vagyunk Erdélyországban Mi: a barangoló csapat: a régiek, akik azért jöttünk, mert az eddig látottakat szeretnénk további élményekkel gazdagítani, és az újak, akik most szeretnének megismerkedni a „tündérek kertjével”. Célunk: a honismereti túra keretében „küzdeni a hungaropesszimizmus és kappanháj ellen.”

...

2004. augusztus 27. Székelyudvarhely.

Hazafelé jövet útbejettünk Csíksomlyót, megnéztük a kegytemplomot, az „erdélyi Vatikánt”, ahol minden évben megtartják a pünkösdi búcsút, amelyre a világ minden tájáról összesereglenek (felekezettől függetlenül, az ökumené jegyében) a magyarok. Idén is 500.000 ember vett részt a szentmisén, amelyet *Erdő Péter* bíboros érsek celebrált. Gyönyörködhattunk a Salvator Kápolnában, a Hármashalom oltárban (*Makovecz Imre* tervezése) és a panorámában, amely a szemünk elé tárult. Este frissensült házikenyérrel vártak bennünket *Sándor Olga* portáján, amelyet finom háziszírral, fokhagymakrémmel megkenve, lilahagymával és szilvapálinkával fogyasztottunk el. Kiadós séta után ültünk le a vacsoraasztalhoz, hogy a szakácsnő remekét is elpusztítsuk.

2004. augusztus 28. Csíkszereda.

Édesapám itt született. Elboruló tekintettel nézem a várost. Lelki szemeim előtt drámai képek jelennek meg. Pontosan 88 évvel ezelőtt, 1916. augusztus 27-én hajnalban lángokba borult Csíkszereda. Felgyújtották a várost. Az álmukból felvert emberek sebtében összekapkodott pár holmival menekülnek. Riadalom, kapkodás, fejesztettség mindenütt. Nagyszüleim két kisgyermekkel próbálnak az égő házból kimenekülni. Csak a gyerekeknek ne legyen baja! Az égő Erdélyen keresztül (pár holmival, egy szál ruhában) sok ezer földönfutóvá vált emberrel együtt jutnak el az Anyaországba. Életre szóló trauma gyermeknek - felnőttnek egyaránt. Édesapám ekkor 7 éves volt. Erről a rettenetes gyermekkori élményről soha nem tudott beszélni, sőt, Erdélyről sem. Ha szóba került a szülőföldje, elkomorult és elhallgatott. Ő soha többé nem jutott el a szépséges Erdélybe. Én 1998 óta minden évben eljövök, és helyette is, az ő szemével nézem a tájat, ahol az őseink éltek.

...

Utószó (helyett): Ahhoz, hogy egy zenekar tökéletesen szóljon, a karmesternek kell zseniálisan vezényelni. *Szarka Gyuri* bácsi nagyszerű karmester: összehangolta mindazok munkáját, akik biztosították számunkra a kifogástalan ellátást, a meglátogatott helyszíneken a vendégfogadást, a kulturprogramokat, azt, hogy a megígért gazdag programot sikerült teljesíteni, sőt túlteljesíteni.

Idézzük fel közösen a 25 évet!

1997

2022

Barangolások - 2008 (részletek)

Füzetek 2008. szeptember

Marschall Katalin

A Vaskaputól Marosszéken át Erdély kapujáig

Valamikor a legyöngült szervezet erősítésére az orvos levegőváltást írt elő. Mai állapotunkban igencsak ajánlott, hogy a tiszta levegőt elődeink nyomán, gyökereinknél keressük a lélek nyugalmanak visszaszerzésére. Az Erdélyi Örmény Gyökerek vezetői olyan látvány- és élménytúrát szerveztek számunkra, amely ismét egy évre feltöltődést adott mindnyájunk számára.

Az első élmény még Magyarországon ért bennünket, a Makóhoz közeli Kiszombor Árpád-kori, örmény vonatkozásokat is mutató körtemplománál, ahol a középkori építők kezük munkájával dicsérték az Urat. A határ túlsó oldalán, a Szent István király által alapított püspökség helyén, Csanádon, *Gellért püspök* csontmaradványait őrző szarkofág ma már üres, csak picinyke csontszilánkokat tartalmazó ereklyetartó emlékeztet a velencei szerzetesből magyarrá lett vértanúra. Bánáti utunk következő állomása Nagyszentmiklós volt. Világhírű szülőttjére, *Bartók Bélára* szülőháza előtt emlékeztünk. A városban ugyan szép bronzszoborral tisztelték meg a zeneszerzőt, de a szülőháza utcáját vissza-keresztelték egy honi muzsikus nevére.

A termékeny bánáti síkságon Temesvárra igyekeztünk. Nem véletlenül tartották

a várost a Balkán felől érkezők a Bánát fővárosának, Nyugat kapujának. Története során gazdasági, ipari, közigazgatási és kulturális központ volt a Béga csatorna mentén fekvő város. A török hódoltság után megindult a lakosság migrációja, kialakult a magyar, szerb, sváb, román, zsidó együttélés. A város nagy fiai között találjuk *Hunyadi Jánost* és a legutóbbi időkből *Tőkés Lászlót*.

A városnézés után hosszú út állt előttünk. A Temes folyó forrásvidéke felé, elérve a hegyeket és a vízvásztót, a dél felé futó Cserna patakkal együtt érkezünk Orsovára. A torkolatnál kitarult a panoráma, előttünk volt a Duna hatalmas víztömege, magas hegyekkel koszorúva.

Dunaorbágyi szállásunk ablakaiból is a széles víztükröt láttuk. Ez a látvány minden nap lenyűgözött, különösen, amikor a következő napokban hol a vízről, hol a

parton futó útról gyönyörködtünk benne. Nem lehet eldönteni, melyik élmény volt nagyobb, ladikkal végigmenni a Kis-Kazán medencéjében a felduzzasztott Dunán, ahol megemlékeztünk *Széchenyi, Vásárhelyi, Baross Gábor* munkálatairól, akik az első szabályozási tervet megalkották és végrehajtották, hogy a meder szikláinak robbantásával kimélyítsék a vízi utat, megkönynyítendő a hajózást, vagy másnap, amikor a Kis-Kazán folytatását, a Nagy-Kazán medencét a parton autóbusszal közelítettük meg, egészen Szentlászlóváraig, ahol megemlékeztünk a Galambóc várát ostromló *Zsigmond király*ról és az őt mentő *Rozgonyi Cicellér*ről.

A második szabályozási terv 1960-as években kezdődött, amikor Orsovától keletre, a Vaskapu völgyében épített völgyzáró gáttal mintegy 35 m-el megemelték a vízszintet, így a hajóút veszélytelenné vált. Igaz, így több település – köztük a régi Orsova és Jókai regényéből ismert Ada Kaleh sziget is víz alá került, *Kossuth Lajos* 1849-es menekülésének és a korona menekítésének nyomaival együtt. A Vaskapui ág végén a hatalmas vízmennyiséget a gátban lévő 68 turbina alakítja át elektromos energiává.

...
Erdélyben nem csak turisták vagyunk, hanem szívbéli barátoknak, testvéreknek tekintenek bennünket a szállodában, az utcákon. Mindenütt simogató szavakkal fogadnak ismeretlenek is, amint meghallják, hogy „odaátról” jöttünk. Meglátogattuk Gernyeszeg és Sáromberke szép Teleki kastélyait. Az igazi élményeket a következő napokban éltük át. Mikházán, a dombok közt megbújó kis faluban két szegedi iskolanővér apáca olyan missziós munkát végez, amelyre hazánkban is nem egy helyen szükség lenne. A Kodály-módszerrel, ének-zene tanítással képezik a

környék tehetséges gyermekeit és a Tündérvár Alapítvány segítségével küldik tovább felsőbb iskolákba őket. Az 500 éves kolostor templomában – amelynek egykori polihisztor apátja, *Kájoni János* korának és vidékének népdalait is gyűjtötte – a gyerekek színvonalas hangversenyt adtak, többszólamú énekekkel, furulya kísérettel.

A másik szívbemarkoló élmény Jobbágytelkén ért bennünket. Éppen a Lőrinc-napi fogadalmi búcsú napján érkezünk a vasárnapi misére. A néhány 100 évvel korábbi ígéretüket megtartva, az énekes nagymisé a jégverés elkerülése érdekében ajánlják Szent Lőrincnek. Könny szökött sokunk szemébe, amikor a népviseletes, fehér „harisnyás” 12 ministráns és a papok bevonulása után megkezdődött a mise, a szomszéd falvak papjai koncelebrálásával. A szertartás természetesen a Székely himnusz éneklésével ért véget. A mise után ugyanezek a legénykék leánycsoporttal kiegészülve fergeteges jobbágytelki táncokat mutattak be, majd az énekükbe, táncukba bevonták a vendégeket is. Nagyszerű hangulatban ért véget a testvéri találkozó.

...
Sok szép élménnyel gazdagodva tértünk vissza Budapestre.

Idézzük fel közösen a 25 évet!

1997

2022

Barangolások - 2009 (részletek)

Füzetek 2009. október

Raduj Klára

Erdély-járás felsőfokon

...

Az örmény gyökerek és hagyományok előtti tisztelgés egyik fontos állomása, Erzsébetváros következett. Mariska néni várt minket a Szent Erzsébet templom kulcsával, ahol dr. Issekutz Sarolta röviden felidézte az örmények történetét. 1672-ben 3000 örmény család települt Erdélybe. Apafi Mihály megengedte, hogy elsősorban saját birtokára Ebesfalvára és a havasok alján lévő településekre költözzenek és kereskedjenek. 1733-ban *III. Károly* Ebesfalvát Erzsébetváros néven örmény várossá emelte, és megadta a szabad kereskedés jogát az egész birodalom területén. 1786-ban szabad király város címet kapott. 1791-ben az Erzsébetváros és a Szamosújvár örménységének képviselői a kolozsvári országgyűléshez folyamodtak és kér-

ték az erdélyi örmények honfújíását. Az 1843-ban alapított örmény katolikus gimnáziumban már magyar tannyelven indult meg az oktatás. Az örmény nyelv iskolai tantárgyként és a liturgia nyelveként élt tovább.

A Szent Erzsébet tiszteletére szentelt monumentális templomot 1766-ban kezdték építeni, és 1790-ben szentelték fel. 1927-ben részben ledőlt baloldali tornyának befedésére uniós pályázati pénzből az elmúlt évben került sor. A templom páratlanul értékes örmény bibliográfiája feldolgozásának befejezése még várta magára.

Az emlékezést a temető meglátogatásával folytattuk, ahol rokonok, ismerősök nevei idézték a gazdag múltat. Torda mellett elhaladva emlékeztünk a vallásszabadság 1568-as kimondására, és Kolozsvár felé vettük utunkat, ahol a fellegvárból gazdagodtunk Kolozsvár látképével és rövidesen megérkeztünk Tordaszentlászlóra.

Erdélyi barangolásunk minden napjának megvolt a „leg” története. Az első napnak a LEGNAGYOBB turista *Czárán Gyula*, a második napnak a LEGROZSDÁSABB szakadék, a harmadiknak a LEGFINOMABB piztráng, a negyediknek a LEGÖRMÉNYEBB kiállítás, az ötödiknek a LEGGYÖNYÖRŐBB hegyi kirándulás, a hatodiknak a LEGVIDÁMABB mulató vacsora a Tamás étteremben. *Deák Albert* csuda tehetséges fiatal virtuóz hegedűs volt a primás. A harmonikás és a bőgős hozzá méltóan húzta az ének alá valót. Hát még a vacsora!

Hetedik nap: Tordaszentlászló – Körösfő – Nagyvárad – Budapest. Az erdélyi barangolás olyan út, ahol nem kalapoznak útközben, hanem a végén az utasok kapnak pénzt, méghozzá Szent László pénzét. Gyuri bácsi megajándékozott minket Szent László aranyával és annak történetével.

Füzetek 2009. október

Szász Ávéd Rózsa (Marosvásárhely)

„... ahol az álmok összeérnek ...”

Zarándokút P. Fogolyán Miklós Omech. velencei szerzetes, volt gyergyószentmiklósi plébános halálának 10-ik évfordulóján

Augusztus első hetében nyugat fele indulva, Európa útjait járó örmény elődeink nyomába szegődtünk. *P. Fogolyán Miklós Lukács* mechitarista atyára emlékeztünk, aki ezelőtt 10 évvel hagyott itt végleg bennünket. A sokszínűség jegyében verbuválódó csoport Erdélyből: Sepsiszentgyörgy, Csíkszépvíz, Csíkszereda, Gyergyószentmiklós, Szászrégen, Marosvásárhely, Torda, Nagyvárad és budapesti

örmény-magyarokból állt. A résztvevők korban 10-80 életév közöttiek, képzettségüket tekintve jogász, orvos, üzletember, vállalkozó, mérnök, tanár, diák, akiket a megismerés reménye és lehetősége szoros egységbe kovácsolt.

...

Utunk első állomása Bécs volt ... A Hofburg mögött, a Mechitaristengasse 4 szám alatt találtunk rá a bécsi mechitaristák rendházára. A templomot nyitva találtuk, ahol – habár nem voltunk bejelentkezve – a Szent Áldozatot befejező Hovaghmian atya kalauzolt bennünket a rendház ebédlőjében és a templomban. Mindössze három szerzetes lakja jelenleg a rendházat, mesélte az atya, aki pontosan ismeri erdélyi örmény történelmünket, és rögtön említést tett az egyetlen erdélyi mechitarista szerzetesről, P. Szekula Ágostonról, aki jelenleg a Los Angeles-i örmény iskola igazgatója.

Megtudtuk, hogy a rendet Peter Manug, rendi nevén Mechitar, vagy magyar fordításban Vigasztaló 1701-ben alapította Konstantinápolyban, de hamarosan el kellett hagyni az Oszmán Birodalom területét. A Peloponneszosi félszigeten telepedtek le, ahol XI. Kelemen pápa megerősítette a rendet, és elkötelezték magukat Szt.

Benedek regulája mellett. Emiatt is becéseknek nevezik őket, ill. az örmény kultúra és tudományosság terjesztése miatt Kelet jezsuitáinak is becézgetik a rend tagjait, akiknek Libanonban, Velencében, Istanbulban, Amerikában vannak tagjai.

Bécsbe 1810-be költözött a rendtagok egy része, ahol nyomdájuk, múzeumuk van, és itt készítik egy 1680-ban írt recept alapján a híres „Mechitarine” gyógynövénylikőrt, amit sajnos nem sikerült megköstölni, mert vasárnap lévén az üzlet zárva volt.

...

6. nap VENEZIA – VELENCE volt utazásunk következő állomása. Ő a városok tengerszemű szép asszonya, a Serenissima, aki régi nagyságának emlékein me-reng, kijár neki a hódolat és tisztelet.

...

Rövid hajókázás a tengeren, a vaporetto kikötött Szt. Lázár szigetnél, az örmények szigetén. A Serenissima jóvoltából Mechitar apát 1617. szeptember 8-án telepedett le az egykori Leprások szigetén, ahol felépítette a világ legfontosabb mechitarista kolostorát és rendházát, amelyben jelenleg múzeum is működik. A bennünket vezető mechitarista atya is ismerte az erdélyi örményeket, és még emlékezett Padre Lucara – így nevezték ui. Fogolyán atyát Velencében, aki utolsó földi perceit ezen

a helyen töltötte. A múzeum és a könyvtár gazdagsága, a nyomda, az egyiptomi szarkofág, a keleti gyűjtemény nem csak Lord Byront varázsolta el, aki sokáig itt élt és alkotott, hanem minket is elkápráztatott. Itt még jobban megértettük az örmény-ség szerepét Európa kulturális életében, és büszkeség töltött el, hogy bennünk is csordogál örmény vér.

Fogolyán atya a budapesti örmények egy részét már vezette a csodaszép Velencében. Összesen 64 olyan helyet sorol fel a városban, amelynek örmény vonatkozása van, de mi csak néhányat tudunk felkerekíteni. Utunk a San Zaccaria templomhoz vezetett, amelyet Levon király parancsából és támogatásával építettek. Majd meglátogattuk a Santa Croce dei Armeni, az örmények Szent Kereszt templomát, ami az örmény telepések első szálláshelye mellett áll, és ami jelenleg is működő örmény templom. Örmény kereskedők és aranyművesek boltjait fedezzük fel a Rialto hídon is, de ugyanezt láttuk a Szent Márk téren is; örmények tehát még ma is Velence gazdaságában meghatározó szereppel bírnak.

Idézzük fel közösen a 25 évet!

Barangolások - 2014 (részletek)

Füzetek 2014. október

Szenyessy Judit

Kegeleti barangolás Isonzó, Doberdó, Júliai-Alpok, Karszt-hegység és a Trieszti-öböl vidékein

...
Vezetőnk a „Magyar örökség díj”-jal”-kitüntetett dr. Szarka György, mindenki Gyuri bácsija nagy szeretettel köszöntötte a régi ismerősöket, közöttük is kitörő örömmel az Örmény-magyarokat és az újakat. Mi, férjemmel és sógorommal ez utóbbiak közé tartoztunk. A csoport nagy része „idegenvezető-hű” utazó, aki már bebarangolta Gyuri bácsival Erdély és a Felvidék, valamint az Al-Duna legszebb tájait és történelmi nevezetességeit. Kíváncsian szemléltem a csoport korösszetételét, s megnyugodva állapítottam meg, hogy a barangolás nem lesz túl bonyolult, mert útítársaim nagy része nyugdíjas, és nyoleven, sőt kileneven év felettiek is rászánták magukat az útra. Meghallgattuk a hatnapos program rövid ismertetését, illetve az utazás tudnivalóit. A kegeleti út időzítése tökéletes, hiszen július 28.-án emlékezünk az első világháború kitérésének százéves évfordulójára.

...
A folyón átívelő hídon megcsodáltuk a Júliai-Alpok magas bérceit és a tajtékoz vadvizet. Ezután megtekintettük a Boka vízesést. A 106 méter magas és 30 méter széles természeti tünemény egyike Szlovénia legnagyobb vízeséseinek. A

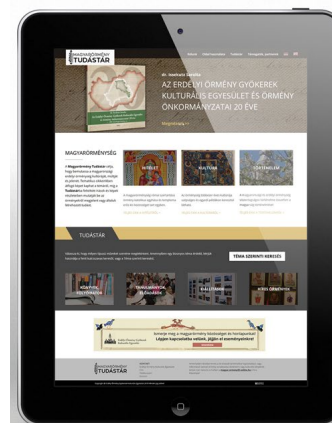
kijelölt turistaúton mentünk, és jutottunk el a vízeséssel szembeni tisztásra, hogy gyönyörködjünk a csodálatos kilátásban. Innen 1,5 km-re álltunk meg legközelebb az első világháború isonzói frontszakaszának egy rekonstruált kavernájánál. Az erdőben megbúvó, föld alatti alagútszerű ijesztő látványt nyújtott sötéttségével és nyirkosságával. Valamennyien arra gondoltunk, hogy milyen szörnyű lehetett katonáinknak hónapokat, éveket ilyen körülmények között harcolva eltölteni.

...
Lassan csepegni kezdett az eső, s így Gyuri bácsi azt a döntést hozta, hogy a Soca forrása helyett, a Mlinarica szurdokot tekintjük meg. Egy nagy parkolóban megálltunk és lesétáltunk a Soca medréhez, hogy megtaláljuk a patakon átívelő függőhidat, amelyen el lehet indulni a szurdok felé. A séta 15-percet vett igénybe, ami a Soca-ba ömlő Mlinarica patak mellett halad. Mindenkinek nagyon tetszett a szinte hófehér kövek, sziklák között csörgedező kristálytisza víz látványa. ...

TARTALOM

Szentegyházak – 3 – <i>dr. Sasvári László</i>	1
Új tájegység és emlékhely született – <i>Fabók Dávid</i>	2
Áprilisi Klub – <i>Balogh Jenő</i>	7
A fájdalom ihlető ereje – <i>dr. Benedek Katalin</i>	7
Dr. Száva Tibor: Székelyföldi magyarörmény családok című könyv bemutatója a májusi Klubban – <i>Várady Mária</i>	11
Erdélytől az Újvilágig - Papp Faber Erikával – <i>Horváth Zoltán György</i>	13
Megemlékezés a görög-örmény genocídiumról – <i>Marosváryné Csabonyi Éva</i>	14
Megemlékezés Világosító Szent Gergely tiszteletére Zuglóban	16
Meghívó	16
Tisztújítás az örmény nemzetiségben	17
Örmény katolikus hírlevél	18
Zarándoklat Rómába – <i>dr. Hun Eszter</i>	20
Jagamas János emlékezete – <i>Almási István</i>	21
Koszorúzás a Genocídiumra emlékezve	23
Idézzük fel közösen a 25 évet:	
Barangolások - 2004	24
Barangolások - 2008	25
Barangolások - 2009	27
Barangolások - 2014	30

MAGYARÖRMÉNY TUDÁSTÁR

A Magyarörmény Tudástár célja, hogy egybegyűjtse és bemutassa az erdélyi és magyar örmény diaszpóra múltját és jelenét, történelmét, kultúráját, meghatározó személyeit és írott megjelenéseit.

A Magyarörmény Tudástár egy fokozatosan bővülő, tematikus online adatbázis, benne könyvek, tanulmányok, előadások, kiállítások, híres személyek stb. bemutatásával.

www.magyarormenytudastar.hu

Rubin és Vér előadás után

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK - FÜZETEK

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa.

A kiadványt támogatja:

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSAVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Nyilvántartási szám: CE/13136-3/2017

Főszerkesztő: dr. Issekutz Sarolta

Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta - Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel./Fax: (1) 201-1011

Tördelés: www.artisthus.hu

Nyomdai munkák: Dunakult Kft.